

YENİ NESİL SAVAŞ: RUSYA'NIN DONBAS'TA UYGULADIĞI HİBRİT SAVAŞ YÖNTEMİ

Şennur ÖZDEMİR¹

Ayça EMİNOĞLU²

Atıf/©: Özdemir, Ş. ve Eminoğlu, A., (2022). Yeni nesil savaş: Rusya'nın Donbas'ta uyguladığı hibrit savaş yöntemi. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 67-84. doi: 10.17218/hititsbd.1066684

Özet: Bu çalışma, Rusya'nın Donbas Bölgesi'nde uyguladığı hibrit savaş yöntemini açıklamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda hibrit savaş yöntemine ve Donbas Krizi'nin doğuşu ile gelişimine dikkat çekilmektedir. Hibrit savaş yöntemi yeni bir olgu olmasına rağmen son yıllarda devletler tarafından daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Bu yeni perspektif üzerinden çalışmada, Rusya'nın Donbas Krizi'ne dair yaklaşım ve politikaları üzerinde durulmaktadır. Çalışma krizin başlangıcından 2021 yılı sonuna kadar cereyan eden gelişmeleri ele almaktadır. Çalışmada görülmüştür ki, Rusya hibrit savaş yöntemini farklı araçlar aracılığıyla Ukrayna topraklarında önce Kırım'da, sonrasında Donbas'ta kullanmıştır. Aslında Kırım'ın ilhaki ile amacına ulaşan Rusya, Donbas konusunda ise henüz tam anlamıyla istediğini alamamıştır. Bu durum böyle devam ettiği takdirde Rusya ile Ukrayna arasında konvansiyonel bir savaş kaçınılmaz olarak karşımızda durmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hibrit Savaş, Rusya, Ukrayna, Donbas.

New Generation War: Hybrid War Methods Used by Russia in Donbas

Citation/©: Özdemir, Ş. and Eminoğlu, A. (2022). New generation war: hybrid war methods used by Russia in Donbas. *Hitit Journal of Social Sciences*, 15(1), 68-85. doi: 10.17218/hititsbd.1066684

Abstract: This study aims to examine the hybrid warfare method used by Russia in the Donbas region. In this context, attention is drawn to the concept of hybrid war and the emergence and development of the Donbas crisis. Despite the concept of hybrid war being a new phenomenon, it has been used more frequently by states in recent years. In this new perspective, the study is focused on Russia's approaches and policies regarding the Donbas Crisis. The study discusses the developments that took place from the beginning of the crisis to the end of 2021. It has been seen in the study that Russia used the hybrid warfare method through different instruments, first in the Crimea and then in the Donbas, the territory of Ukraine. In fact, Russia which achieved its goal with the annexation of Crimea has not yet fully achieved what it wants in the Donbas issue. If this situation continues, a conventional war between Russia and Ukraine will inevitably stand before us.

Keywords: Hybrid War, Russia, Ukraine, Donbas.

1. GİRİŞ

Hibrit savaş kavramı 21. yüzyılda ortaya çıkmış ve yeni bir savaş türü olarak adlandırılmıştır. Uluslararası ilişkiler literatüründe sıkça görüldüğü üzere, yeni oluşturulan bir kavramın oturtulması ve herkesçe kabul edilen bir tanımının oluşması zaman almaktadır. Bu durum hibrit savaş için de geçerlidir. Kısaca hibrit savaş, asimetrik savaş olgusunun düzensiz militarist gruplar yerine devletler tarafından icra edilmesi olarak tanımlanabilir. Bu kavram, özellikle 2006 yılında

İnceleme Makalesi / Review Article

Makale Geliş Tarihi / Submitted: 04. 2.2022 Makale Kabul Tarihi / Accepted: 29.5.2022

¹ Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, E-mail: sennurozdemir16@gmail.com, , <https://orcid.org/0000-0001-8167-0599>.

² Doçent Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Trabzon, E-mail: aeminoglu@ktu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6925-7339>.

Lübnan topraklarında cereyan eden İsrail-Hizbullah Savaşı ile popülerite kazanmıştır. 2008 yılındaki Rusya-Gürcistan Savaşı ve 2013 yılında başlayan Ukrayna gelişmeleriyle hibrit savaş kavramı daha da fazla konuşulmaya başlanmıştır.

Hibrit savaş yöntemine başvuran ve kendileri adına olumlu şekilde kazanım elde eden devletlerin önde gelenlerinden biri Rusya'dır. Komşu olduğu coğrafyalarda çıkarları adına bu yöntemi kullanan Rusya, özellikle Ukrayna Krizi'nin iki ayağı olan Kırım ve Donbas sorunlarında oldukça aktif rol almıştır. Ancak bu çalışma, spesifik olarak Donbas sorununun başlangıcından 2021 yılı sonuna kadar olan sürecine odaklanacaktır. Kırım Sorunu hızlı bir şekilde Rusya'nın istediği şekilde çözülmüş, ancak Donbas sorunu uzamıştır. Rusya açısından temel hibrit savaş araçları dışında Rus uyruklu Ukrayna vatandaşları da Donbas'ta kilit öneme sahip olmuştur. Bu vatandaşların çıkardığı ayrılıkçı hareketler Rusya tarafından desteklenmiştir. Çalışma hibrit savaş yöntemini esas alarak Rusya'nın Donbas sorununa dair yaklaşımlarını bu çerçevede gözlemlemeye ve açıklamaya çalışacaktır.

Çalışmanın temel amacı, hibrit savaş yönteminin Rusya tarafından Donbas'ta kullanımını incelemektir. Böylece Rusya'nın Donbas Krizi'ne dair yaklaşım ve politikaları incelenmiş olacaktır. "Rusya Donbas Krizi'nde hibrit savaş yöntemini kullanarak ne gibi kazanımlar elde etmiştir?" sorusu çalışmanın temel araştırma sorunsalını oluşturmaktadır.

Hibrit savaş yöntemi 21. yüzyılda yeni bir savaş yaklaşımı olarak ortaya çıkmış ve 2006 yılında ilk defa adını duyurarak devamında bölgesel ya da küresel sayılabilecek nitelikte olan bazı çatışmalarla daha da popüler hale gelmiştir. Günümüzde revaçta bir kavram olan hibrit savaşın, gelecekte daha da geniş kitlelerce bilineceği ve daha fazla devlet tarafından kullanılacağı düşünülmektedir. Zira hibrit savaş yönteminde kullanılan teknikler konvansiyonel savaş araçlarına göre daha az maliyetlidir. Bunun yanında nispeten zayıf devletlerin de bu yöntemde başarı elde etme ihtimali, konvansiyonel savaşa kıyasla daha olasıdır. Ek olarak paramiliter güçler ve özel askeri güvenlik şirketlerinin hibrit savaş yönteminde önemli bir yer tutmasından ötürü, birçok ülke kendi askeri kuvvetlerini kullanmak yerine bahsedilen güçleri tercih etmekte ve bu durum da farklı şekillerde ülkelere fayda sağlamaktadır (Işıkçı ve Kiraz, 2020, s. 258).

Donbas Krizi, Ukrayna'da ortaya çıkan Kırım'ın Rusya'ya bağlanma durumunun ardından Donbas Bölgesi'ndeki Rus kökenli Ukrayna vatandaşlarının Ukrayna'dan ayrılma düşünceleriyle ortaya çıkmıştır. Yani kriz, temelde milliyetçi bir ayrılık hareketi olarak kendini göstermiştir. Krizin devamında ise Rusya ciddi biçimde rol oynamış, Ukraynalı ayrılıkçılara destek vermiş, sorunun kendi lehine çözülmesi adına çalışmalar yürütmüştür. Donbas'ta başlayan olaylar, içinde bulunduğumuz 2021 yılının sonunda hala devam etmektedir. Bu bölgedeki karışıklığın Ukrayna geneline yayılma ihtimali, yakın gelecekte konvansiyonel bir savaşı olası hale getirmektedir.

Yukarıda söz edilen araştırma soruları ve varsayımlar ışığında çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. "Giriş" başlıklı ilk bölümün ardından "Kavramsal Çerçeve" adlı ikinci bölüm gelmektedir ve bu bölüm çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Bu bölümde öncelikle çalışmaya dair temel kavramlar üzerinde durulmuştur. Bu kavramlar, "savaş" ve "hibrit savaş" kavramlarıdır. "Donbas Krizi" adını taşıyan çalışmanın üçüncü bölümünde ilk olarak, bölgenin stratejik konumu ve önemi hakkında genel bir bilgilendirme yapılacaktır. Sonrasında ise Donbas Krizi'nin başlangıcı ve gelişimi üzerinde durulacaktır. Çalışmanın dördüncü ve son bölümünde hibrit savaş yöntemini Rusya'nın Donbas'ta nasıl kullandığı ve bu bağlamda Donbas Krizi'ndeki rolü değerlendirilecektir. Bu bağlamda zaman zaman Rusya'nın Ukrayna ile çıkar çatışmaları ve bölgedeki ayrılıkçı gruplar ile olan ilişkilerinden bahsedilecektir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın açık, net ve anlaşılır olması adına çalışmada sıkça kullanılacak kavramların tanımlaması önceden yapılmıştır. Söz konusu kavramlar, savaş ve hibrit savaş kavramlarıdır. "Savaş" kavramına dair çeşitli yaklaşımlara paralel olarak birbirinden farklı tanımlamalar mevcuttur. Ancak bu tanımlamaların asgari bir noktada benzeştiğini görmek mümkündür. Ünlü düşünür Sun Tzu'ya göre savaş, devletler için hayati derecede önemli bir aksiyondur, savaşın sonunda devletler ya hayatta kalır ya da mahvolur (Varlık, 2013, s. 117). Bunun yanında savaş düşüncesizce kan akıtılarak yapılan bir aksiyon olmamalıdır, tasarlanması gereken bir süreci içermelidir. Bu süreci de tecrübeli kişiler yönetmelidir (Gürsoy, 2021, s. 13). Diğer yandan Carl Von Clausewitz ise savaşı düello ile eşdeğer tutmuştur. İki tarafın şiddet hareketleri kullanarak rakibini alt etmeye çalıştığı bir süreç olarak görmüştür. Bu şiddet hareketleri de savaşın temeli olarak belirtilmiştir. Ayrıca yine Clausewitz'e göre savaş, devletlerin dış politikalarının diğer araçlarla sürdürülmesidir. Bu diğer araçlar da elbette silahlı güçtür (Baharçiçek, 2000, s. 272). Ek olarak savaş bir sanat mı yoksa bir bilim mi sorusuna yanıt arayıp savaşın daha ziyade toplumsal yaşamın bir kısmı olduğuna kanaat getirmiştir (Bilgin ve Türedi, 2021, s. 137). Bu iki tanımlamanın da daha ziyade klasik savaş tanımını oluşturduğunu görmek mümkündür. İngiliz filozof Bertrand Russell ise savaşı şu şekilde tanımlamaktadır: "*Tarafların kendi amaçlarına ulaşmak için karşı tarafı etkisiz hale getirmek ve bunun yolu da karşı taraftan mümkün olduğunca insanı öldürmek ya da savaşamayacak duruma getirmektir.*" (Van der Dennen, 1981, s. 131). Hukuksal açıdan baktığımızda ise Grotius'a göre savaş, aralarındaki uyuşmazlıkları zorlama yoluyla çözmeye çalışan taraflar arasındaki durumdur. Oppenheim'a göre ise, birden çok devlet arasında yürütülen çatışmalardır ve bu çatışmalar silahlıdır (Ata, 2014, s. 85). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere savaş, birden çok devlet arasında, anlaşmazlığa dayalı olarak ortaya çıkan, silahlı kuvvetler arasında geçen çatışma biçimi olarak adlandırılabilir. Yapılan tüm tanımlamalardan farklı olarak, savaşın barıştan farksız olduğunu düşünenler de mevcuttur. Schwartzenger, "*Bir güç siyaseti sisteminde savaş ve barış arasında herhangi bir fark yoktur.*" ifadesini kullanırken, ünlü İngiliz yazar George Orwell de 1984'te "*Barış savaştır.*" diyerek Schwartzenger ile benzer bir görüş ortaya koymuştur (Van der Dennen, 1981, s. 129).

Çalışmada kullanılacak bir diğer kavram da "hibrit savaş" kavramıdır. Kavram, ilk defa 2002 yılında Amerikan ordusu mensubu Binbaşı William J. Nemeth tarafından yazılmış olan yüksek lisans tezinde kullanılmış ve bu şekilde literatüre geçmiştir. Nemeth, tezinde Çeçenistan Savaşı'ndaki durumdan yola çıkarak, değişen savaş kimlikleri üzerine hibrit savaş kavramını kullanmıştır (Gök, 2019, s. 30). 2006 yılında başlayan Lübnan Savaşı sırasında Hizbullah-İsrail çatışmaları sürecinde, Hizbullah güçlerinin İsrail birliklerine karşı uyguladığı gerilla ve konvansiyonel savaş taktiklerinin birleşimini anlatmak adına bu kavram kullanılmıştır. Hibrit savaşa dair genel bir tanımlama yapmak adına Mansoor ve Hoffman'ın görüşleri dikkate alınabilir. Mansoor'a göre hibrit savaş, benzer politik amaçları elde etmek amacıyla düzenli ve düzensiz askeri güçlerin (gerilla, terörist, asi vs.) karşı karşıya gelmesi olarak tanımlanabilir (Mansoor, 2021, s. 2). Hoffman'a göre ise hibrit savaş, kısıtlı düzeyde konvansiyonel savaş ve özel harekât ile uzay ve özellikle siber eylemleri ile sosyal ve geleneksel medyayı kullanarak yürütülen karmaşık savaşlardır (Hoffman, 2009, s. 35). Bu tanımlamalar dışında elbette farklı tanımlamalar da mevcuttur. Kısaca ve genel olarak hibrit savaş, askeri, politik, siber ve hukuk kurallarına bağlı olmayan tüm yöntemlerin savaş sürecinde koordine ve topyekûn şekilde kullanımı olarak değerlendirilebilir ve hibrit savaşın temel özellikleri ise şu şekilde belirtilebilir (Karabulut, 2017, s. 126):

- Düzenli ordu ve yarı bağımsız yapılardan meydana gelen askeri bir oluşum,

-
- Her şartta başarılı olabilecek pragmatik bir strateji,
 - Dikkat çekip ses getirecek sert terör eylemleri yapma kapasitesi,
 - Sosyal medyanın fazlasıyla aktif ve sert biçimde kullanıldığı bir propaganda sistemi ve bilgiye dayalı savaş stratejilerinin bulunduğu bir iletişim sistemi,
 - Finansman sağlayabilmek adına tüm yasa dışı yolların denenmesi,
 - Savaş hukukunu hiçe sayan yeni bir hukuki yorum.

Hibrit savaş kavramını geleneksel savaş kavramından ayıran en önemli özellik, resmi olarak savaş ilan edilmeksizin ve mümkün olduğu kadarıyla göze batmadan düşük yoğunluk seviyesinde sürdürülen bir çatışma durumu olmasıdır. Yani geleneksel savaşta ordular karşılaşırken, hibrit savaşta bu noktaya ya hiç gelinmez ya da son çare olarak gelinir (Bıçakçı, 2019, s. 3). Hibrit savaşa dair genel amaç olarak ise konvansiyonel savaştan kaçınmak ve bu bağlamda savaşa dair yeni doktrin ve yaklaşımlar kazandırmak, bu doktrin ve yaklaşımlara dair araç geliştirmek, asimetrik ve yaratıcı bir politika izleyip savaşın süresini uzatmak belirtilebilir (Işıkçı ve Kiraz, 2020, s. 255). Hibrit savaşın temel aktörleri, devletler ve devlet dışı görülebilecek aktörlerdir. Devletleri ise başarısız devletler, yükselen devletler ve güçlerini yeniden kazanmak ya da kanıtlamak için hibrit tehditleri kullanan devletler olarak üçe ayırmak mümkündür (Özer, 2018, s. 44).

Bunun dışında hibrit savaşa dair üç farklı yaklaşım olduğu görülmektedir. İlk yaklaşıma göre hibrit savaş, yeni nesil bir savaş değil, geleneksel savaş teorilerinin içinden çıkmış bir türdür. Bu yaklaşımı Williamson Murray, Peter Mansoor, Michael Kofman ve Matthew Rojansky gibi araştırmacılar öne sürmektedir. İkinci yaklaşıma göre ise hibrit savaşı içerisinde yeni nesil savaş unsurlarını barındıran bir tür olarak görmek mümkündür. Bu yaklaşımın savunucularından bazıları ise Timothy McCulloh, John McCuen ve Rick Johnson'dır. Üçüncü ve son yaklaşıma göre hibrit savaş, yeni nesil savaşların genel adıdır ve birbirinden farklı savaş aksiyonlarını bir arada barındıran kapsamlı bir alandır. Aynı zamanda şu an yaşanan ve gelecekte yaşanacak olan savaşlar, geçmişteki savaş teorilerinden izler taşımakta yani geçmiş ile gelecek arasında köprü kurmaktadır. Frank Hoffman da bu yaklaşıma dair görüş bildiren en önemli araştırmacıdır (Gök, 2019, ss. 31-34). Çalışma ile bağlantılı olması açısından şunu da belirtmek gerekir ki, konuya dair çalışma yapan araştırmacılara göre, Ukrayna'da yaşanan kriz esnasında Rusya'nın yaklaşımı çok net olarak hibrit savaşın uygulanmasıdır. Zira Rusya, ordusu ve istihbarat birimi dışında Rusya yanlısı şirketler, paramiliter gruplar ve hükümet dışı kuruluşları sosyal medyayı da işin içine katarak koordineli olarak kullanmıştır. Ek olarak geleneksel savaş yaklaşımlarına göre daha az maliyeti olduğu da yine araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir (Işıkçı ve Kiraz, 2020, ss. 255-256). Hibrit savaşın araçları da oldukça fazla ve çeşitlidir. Bu araçlar arasında gerilla taktikleri, cezai müeyyideler ve terörizm; ticari bloklar, finansal faaliyetler ve ablukalar; sivil toplum örgütleri, diplomatik kanallar, internet üzerinden yayın yapan bazı sayfalar, gazete haberleri ve sosyal medya bulunmaktadır. Bunlar ekonomik araçlar, siyasi ve askeri araçlar ile sosyal araçlar olarak üç genel başlık altında sınıflandırılabilir (Karabulut, 2017, s. 126).

Rusya Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov'un adıyla anılan Gerasimov Doktrini'ne göre, özel kuvvetlere ek olarak silahlı düzensiz güçler ve özel askeri şirketler de hibrit savaşta öne çıkmaktadır. Connell ve Evans, Ukrayna'da hibrit savaş stratejisinin altı safhada kullanıldığını belirtmişlerdir. Bu safhalar şunlardır:

- İlk olarak Ukrayna içerisinde kaos ortamı yaratılarak müdahale için uygun zemin hazırlanmıştır.

-Ardından Ukrayna hükümetine ekonomik ve siyasi baskı uygulanarak söz konusu hükümet zayıflatılmaya çalışılmıştır.

-Üçüncü olarak bağımsız görünen bazı grupların Rus azınlığı ayaklandırması sağlanmıştır. Tamamen kendi inisiyatifiyle hareket ettiği iddia edilen ve “yeşil adamlar” olarak adlandırılan bu gruplar, Ukrayna’daki Rus paramiliter grupları eğiterek ve silah, mühimmat sağlayarak ülkede iç savaş ortamını oluşturmuştur.

-Dördüncü aşama artık askeri müdahalenin başladığı düzeydir.

-Beşinci aşamada müdahalenin meşrulaştırılması için enformasyon savaşı yapılmıştır.

-Son aşamada ise Rusya’nın kazanımlarını korumak için çatışmalar ve dolayısıyla gerginlik azaltılmaya çalışılmıştır (Işıkçı ve Kiraz, 2020, ss. 256-257).

Rusya’nın hibrit savaş yöntemini Ukrayna’da nasıl kullandığı yukarıda bahsedilen hibrit savaş araçları özelinde çalışmanın sonraki kısmında ayrıntılı olarak anlatılacaktır. Fakat bundan önce hibrit savaş yöntemini kullanan bazı devletlerden bahsetmek gerekmektedir. Öncelikle ABD’nin bu yöntemi Afganistan, Irak ve Arap Baharı süreçlerinde uyguladığı görülmektedir. İlk iki ülkede ABD, konvansiyonel savaş sonrası çekilirken arkasında kukla rejimler oluşturarak Amerikan dostu bir iklim yaratmaya çalışmıştır. Arap Baharı sürecinde ise karışıklık yaşayan ülkelerin devlet başkanlarıyla bağlarını koparmadığı gibi muhalif grupları ekonomik ve askeri anlamda sürekli desteklemiştir (Sayın & Oktay, 2015, s. 294). Hibrit savaş yöntemini kullanan diğer bir devlet ise İsrail’dir. Bu yöntemi 1982 ve 2006 yıllarında Lübnan müdahalelerinde kullanmıştır. Maruni paramiliter grupları Hizbullah’a karşı kullanan İsrail böylece kendi ordusu üzerindeki yükü azaltmıştır. Ancak İsrail’in bu taktiği, ABD’ninki kadar verimli olmamış ve istediği ölçüde başarı sağlayamamıştır (Gök, 2019, s. 274).

3. DONBAS KRİZİ

Ukrayna’da 2010 yılında yapılan seçimden sonra, ülkede huzursuzluk ve iç karışıklıklar başlamıştır. Bu bağlamda ülke "Doğu veya Batı yanlısı" şeklinde kutuplaşmaya doğru gitmiştir. Esasen Kırım ile Donbas bölgelerinde ayaklanmaların benzer zamanlarda başladığını belirtmek gerekmektedir. Ancak Kırım’da netice oldukça hızlı alınmıştır. Donbas Krizi ise halen çözülmemiş durumdadır. İki krize de Rusya hızlıca angaje olmuştur. Kırım’da istediğini almış, Donbas’ta ise en azından Ukrayna’nın isteklerini engelleyebilmiştir.

3.1. Donbas Bölgesi'nin Stratejik Önemi

Donbas, ismini "Donetskyi Basein" yani "Donetsk Havzası" tabirinin kısaltılmasından almakta ve Dnipro ve Don nehirleri arasında kalan havzayı tanımlamak için kullanılmaktadır. (Fischer, 2019, s. 7). Coğrafi olarak ise Donbas Bölgesi, Ukrayna’nın doğusunda Rusya ile kara sınırına sahip olan bir alanda konumlanmaktadır. Zengin kömür yataklarıyla Avrupa’nın dördüncü büyük maden bölgesine ev sahipliği yapan bölge, iç karışıklıklar başlayana kadar Ukrayna’nın gayrisafi milli hasılasının yüzde 20’sini tek başına karşılamaktaydı ve Ukrayna genelinde yapılan ihracatın yüzde 25’i bu bölgeden sağlanmaktaydı. Buna karşılık bölgenin nüfusu, Ukrayna’nın sadece %10’unu teşkil etmektedir. Bu sebeple de bölgenin başkenti kabul edilen Donetsk şehrinin girişinde "*Donbas Ukrayna’nın kalbidir.*" yazması pek de garip karşılanmamalıdır (The Significance of Donbas, 2021).

Öte yandan Rusya açısından da bölgenin ekonomik ve ticari anlamda önemi bulunmaktadır. Rusya’nın uzay ve havacılık ile savunma sanayisi için gerekli birtakım üretimler bu bölgede yapılmaktadır. Bunun yanında Rus tankları ve savaş helikopterleri için hayati derecede önemli

bazı parçalar da yine bu bölgede üretilmektedir. Bölge, Rusya için ne denli önemliyse bölge için de Rusya o denli önemlidir. Yani karşılıklı bir bağımlılıktan bahsetmek mümkündür (The Significance of Donbas, 2021). Tüm bunlara ek olarak bölgede yüksek oranda Rus uyruklu vatandaş yaşadığı için de Rusya'nın ilgisi bu bölgeye kaymaktadır (Fischer, 2019, s. 7). Genel olarak bakıldığında Ukrayna nüfusunun yaklaşık olarak yüzde 17'si Rus olmakla birlikte (Ukraine Population, 2021) şehirler bazında incelediğimizde daha çarpıcı rakamlar karşımıza çıkmaktadır. Donbas Bölgesi'ni oluşturan iki şehirden Luhansk'ta yüzde 39, Donetsk'te ise yüzde 38 oranında Rus kökenli kişi yaşamaktadır. Bu oranlar ise Kırım ayrı tutulduğunda Ukrayna topraklarındaki en yüksek Rus vatandaş sayısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Cin ve Tekin, 2021, ss. 215-232).

Yukarıda anlatılanlar ışığında görülmektedir ki, Donbas bölgesi Ukrayna için de Rusya için de oldukça önemlidir. Ukrayna'nın ekonomik anlamda kalbi olan bölge, aynı zamanda ülkenin Rusya ile olan kara sınırını da teşkil etmektedir. Bu sebeple Donbas'ın en büyük ticari tedarikçisinin Rusya olması pek de yadırganacak bir durum değildir. Rusya'nın ekonomik anlamda bölge ile ilişkilerinin gelişmiş olduğu aşıkardır. Özellikle savunma sanayisi noktasında Rusya adına bölge olmazsa olmaz bir konumdadır. Ancak arka planda bölgedeki Rus nüfusun Rusya adına daha da önemli olduğu görülmektedir. Rusya bir dış politika yöntemi olarak her daim Post-Sovyet ülkeleri ve bu ülkelerdeki Rus nüfus ile yakından ilgilenmiştir. Bu nedenle de bölgenin önemi tahmin edilenden daha fazladır. Donbas Bölgesi'ndeki krizle fazlasıyla alakadar olması da bu bağlamda örnek olarak değerlendirilebilir.

3.2. Donbas Krizi'nin Başlangıcı ve Gelişimi

Donbas Krizi, her ne kadar 2014 yılında başlamış olsa da sürecin geçmişini ve arka planını kavrayabilmek adına biraz daha geçmişe gitmek yerinde olacaktır. 21 Kasım 2013 tarihinde Avrupa Birliği ile imzalanması planlanan Ortaklık Anlaşması'nın Rusya'nın da baskısıyla rafa kaldırılması, halk nezdinde sert tepkilere neden olmuştur. Öncelikle başkent Kiev'de küçük ölçekli protestolar olarak başlayan gösteriler, Ukrayna polislerinin 30 Kasım 2013'te gerçekleştirdiği sert müdahaleler neticesinde artmış ve protestolar Kiev dışına taşmaya başlamıştır (Bingöl, 2014, s. 16). Aralık 2013'ten itibaren protestocular, dönemin Cumhurbaşkanı Viktor Yanukoviç'in istifasını istemişlerdir. Protestocular, bu süreçte de polis tarafından sert şekilde bastırılmış ve sokaklar daha da karışmıştır. Olayların ardından uluslararası kamuoyunun dikkati yavaş yavaş Ukrayna'ya kaymaya başlamıştır (Faundes, 2016, s. 145).

Protestoların arttığı bu süreçte Yanukoviç, ülkedeki gerginliği azaltmak adına parlamentoda bazı çalışmalar yapmışsa da kayda değer bir sonuç alamamıştır. Bunun üzerine 22 Şubat 2014'te Yanukoviç ülkeyi terk etmiş ve kurulmuş olan yeni hükümet kendisi adına yakalama kararı çıkarmıştır (Özdal, 2015, ss. 70-71; Bingöl, 2014, ss. 16-17). Yanukoviç sonrası ülkenin başına geçen geçiş hükümeti, ulus devlet bilincini korumak adına bazı adımlar atmış ancak bu durum Rusya tarafında hoşnutsuzluğa neden olmuştur. Hatta Rusya, Kırım'daki Rus yanlılarına baskı uygulayıp, Kırım'ın Rusya'ya bağlanmasına dair bir referanduma gidilmesini telkin etmiştir (Özdal, 2015, s. 72). 26 Şubat 2014'te karşıt görüşlü protestocular karşı karşıya gelmiş ve Kırım'ın başkenti kabul edilen Simferepol sokakları savaş alanına dönmüştür. "Yeşil Adamlar" olarak bilinen ve görünüşte hiçbir silahlı kuvvetlere bağlı olmayan asker üniformalı gruplar, Kırım'daki Ukraynalılar ve Tatarlara baskı uygulamış ve adadan gitmeye zorlamıştır (AA; 2021; Faundes, 2016, s. 147). 16 Mart'ta düzenlenen referanduma %82'lik katılım sağlanmış ve %96 oranında Rusya'ya katılma yönünde oy kullanılmıştır. Bunun üzerine Rusya da 2 gün sonra yani 18 Mart 2014'te katılımı onaylamış ve Kırım'ın Rusya'ya bağlanması gerçekleşmiştir (Faundes, 2016, ss. 147-148). Birçok araştırmacıya göre Kırım'ın referandum kararı alıp Rusya'ya bağlanması,

Ukrayna için domino etkisi yaratmıştır. Bu etkinin diğer aşamasını ülkede Rus nüfusun ağırlıkta olduğu Donbas Bölgesi oluşturmuştur (Bağbaşıoğlu, 2016, s. 655).

6 Nisan 2014 tarihinde Donbas Krizi resmen başlamıştır. Bunun üzerine Donbas Bölgesi'ndeki ayrılıkçılarla müdahale etmek için Ukrayna'nın her yerinden insanlar gönüllü olarak orduya katılmıştır. Çatışmalar sırasında sıklıkla Rusya'nın da çatışmaya dahil olduğu Ukrayna cephesi tarafından iddia edilmiş ancak Rusya kesin bir dille bunu reddetmiştir. Ayrılıkçıların kullandıkları silahların Rus yapımı olması ve ölen bazı ayrılıkçılardan Rus kimlikleri çıkması bu iddiaları destekler niteliktedir. Devam eden çatışmalarda kısa sürede ilerleme kaydeden ayrılıkçılar, üstünlüklerini siyasal alana da yansıtmak istemişlerdir. Bu durumun neticesinde 11 Mayıs 2014'te Donetsk ve Luhansk bölgelerinde yapılan referandumların ardından, Donetsk Halk Cumhuriyeti (DHC) ve Luhansk Halk Cumhuriyeti (LHC) kurulmuştur. Aleksandr Zakharçenko Donetsk'te, Igor Plotnsky ise Luhansk'ta başkan seçilmiştir. Ukrayna referandumunu tanımamış, Rusya ise yerel halkın fikirlerine saygı duyduklarını açıklamıştır. Yani üstü kapalı şekilde referandumu ve sonucunu desteklemiştir. Ancak olaylar bununla kalmamış, 24 Mayıs 2014 tarihinde iki halk cumhuriyeti konfederal bir yapı oluşturduklarını ve bu yapıya "Novorossiya" yani "Yeni Rusya" adını verdiklerini açıklamışlardır (Uyaniker, 2018, ss. 151-152).

Bu noktada, Ukrayna ordusunun neden ayrılıkçılar karşısında hızlı bir şekilde yenilgiler aldığını belirtmek yerinde olacaktır. Aslında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması sonrası Ukrayna'ya askeri anlamda büyük bir miras kalmıştır. Ancak ordu 1991'den günümüze kadarki süreçte gerektiği kadar eğitilmemiş ve sayısal olarak da küçültülmüştür. Bununla birlikte, üst düzey generallerin çoğunluğu da SSCB dönemi tedrisatından geçtikleri için Ruslarla sıcak ilişkiler içindeydi. Eski Ukrayna Savunma Bakanı Leonid Polyakov da bu durumun farkındaydı ve generallerin SSCB geçmişlerinden ötürü zamanında iş arkadaşları olan Rusları "aileden" saydıklarını ve müttefik olarak gördüklerini söylemiştir. Bu sebeple, dışarıdan güçlü görünen Ukrayna ordusu ayrılıkçılar karşısında zorlanmıştır. Ek olarak, ayrılıkçılara karşı asıl direnişi günden güne sayıları artan gönüllüler gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca bu gönüllüler Ukrayna'nın en zengin kişilerinden de destek görmüşlerdir. Bu kişilere örnek olarak Igor Kolomoyski ve Rinat Akhmedov verilebilir (Koçak, 2015, s. 14) (Kinstler, 2014). Bahsedilen sebep ve gelişmelerden ötürü Ukrayna ordusu ayrılıkçılar karşısında zafiyet göstermiş ve gönüllüler direnişin sembolleri haline gelmişlerdir.

Bölgeyle alakalı olarak kullanılan Novorossiya terimi, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in krizden hemen sonra yaptığı açıklamaya göre, Çarlık Rusya'sı döneminde günümüz Güneydoğu Ukrayna toprakları için kullanılmıştır. Ayrıca bölgenin Ukrayna egemenliğinde olmasının da mantıksız olduğunu açıklamıştır (Uyaniker, 2018, s. 152). Bu durumla bağlantılı olarak Putin 2016 yılında "SSCB, sınırları keyfi bir şekilde ve temelsiz olarak belirliyordu. Örneğin, Donbas'ı Ukrayna'ya verdiler. Gerekçesi de, Ukrayna'dan sosyal destek elde etmek için ülkedeki işçi sınıfının oranını artırmaktı. Bu bir saçmalık. Bunu anlıyor musunuz? Bu tek bir örnek de değil, buna benzer daha çok sayıda örnek var" demiştir. Çarlık zamanında verilen Harkiv, Luhansk, Donetsk, Herson, Mikolayiv ve Odessa da Ukrayna'ya ait değildir." açıklamasını yapmış, doğal olarak Rusya'nın hedefinin ve kimin tarafında bulunduğu ortada olduğu görülmüştür (Kurt, 2020, s. 20). Ayrıca eski bir Rus deyişi de Putin'in ve Rusya'nın genel düşüncesini yansıtmaktadır. "Moskova Rusya'nın kalbi, St-Petersburg başı, Kiev ise anasıdır (Büyükakıncı, 2004, s. 401)."

Çatışmaların tüm hızıyla devam ettiği dönemde, 17 Temmuz 2014 tarihinde, Malezya Havayolları'na ait bir yolcu uçağının Donbas Bölgesi'nde vurulup düşmesi sonucu uluslararası kamuoyunun bölgeye olan ilgisi artmıştır. Uçağa isabet eden roketin Rus yapımı olması, eleştiri oklarının Rusya'ya dönmesine neden olmuştur. Ayrıca olaydan birkaç gün sonra ayrılıkçılara ait

bir ses kaydında vurdukları bir uçak hakkında konuşmaları şüpheleri derinleştirmiştir. Rusya ise kendisine komplo kurulduğunu ve olayın aslında Ukrayna gözetiminde yaşandığını iddia etmiştir. Sonuç olarak uluslararası kamuoyu Rusya'yı suçlu görmüş ve bir dizi yaptırımlar uygulamıştır (Koçak, 2015, s. 18). Bu olaydan iki hafta sonra yani 31 Temmuz 2014'te "Minsk I" adı altında barış görüşmeleri başlamıştır. Görüşmelere Rusya, Ukrayna, DHC, LHC ve AGİT adına temsilciler katılmıştır. 5 Eylül 2014 tarihinde ise taraflar anlaşmaya varmıştır. Buna göre; AGİT gözlemcileri ateşkesi takip edecek ve bölgelerde güvenliğin sağlanması adına gerekli önlemleri alacak, yerlerinden edilen insanlar geri dönecek, Donetsk ve Luhansk bölgelerine özerklik verilecek ve seçimler yapılacaktır. Ancak ateşkes sadece 5 gün sürmüştür ve çatışmalar kaldığı yerden devam etmiştir. Mariupol şehri ve Donetsk Havalimanı çevresi olayların temel noktaları olmuştur (Uyaniker, 2018, s. 154). 2015 yılının ocak ayının sonunda Minsk I'de arabulucu rolünde bulunan AGİT'e ek olarak Fransa ve Almanya'nın da katılımıyla "Minsk II" görüşmeleri başlamıştır. "Normandiya Dörtlüsü" adı verilen yapıda Rusya, Ukrayna, Fransa ve Almanya'nın dışişleri bakanları bir araya gelmiştir. Aslında anlaşma sonuçlarının Minsk I ile benzer olması sebebiyle, 12 Şubat 2015'te tamamlanan bu sürece Minsk II adı verilmiştir. Sonuçlarının yanında anlaşmanın akıbetinin de Minsk I ile aynı olması ironiktir. Anlaşmadan kısa süre sonra çatışmalar tekrar başlamış ve takribi 3 ay içinde 4000 kez ateşkes bozulmuştur (Koçak, 2015, ss. 20-21).

2016 yılında Normandiya Dörtlüsü ateşkesi ve kalıcı barış için tekrar çalışmalara başlasa da herhangi bir sonuç alınamamıştır. Bu durumun en önemli sebepleri arasında Ukrayna'da yaşanan yönetsel değişiklikler, Rusya ile Ukrayna arasındaki karşılıklı soruşturmalar ve Rusya'nın Kırım'da Ukraynalı ajanların bulunduğu iddiası vardır. Ayrıca 2016'nın son günlerinde Ukrayna ordusunun Kırım sınırında tatbikat yapması ve buna karşılık olarak Rusya'nın sınır ihlali durumunda Ukrayna'yı vurma tehdidinde bulunması ilişkileri daha da germiş ve 2016 yılı çözümsüz şekilde kapanmıştır (Uyaniker, 2018, s. 156). 2017 yılının ocak ayında Donbas Bölgesi'nde önemli bir endüstri şehri olan Avdiyivka'nın tren istasyonu ve çevresini ayrılıkçılar ağır bombardımana tutmuşlardır. Bu olayda birkaç sivil ölmüş ve yaralanmıştır (Miller, 2017). Yılın son günlerinde ise Ukrayna ile ayrılıkçılar arasında esir değişimi yapılmıştır. 73 Ukrayna askerine karşılık olarak 200 ayrılıkçı değiş tokuş yapılmıştır (NY Times, 2017). 2018 yılının şubat ayında ise Rusya aldığı kararla Donbas Bölgesi'nde yaşayanların pasaportlarının Rusya'da da geçerli olacağını açıklamıştır. Bu kararın ardından günümüze kadar bölgeden yaklaşık 600.000 kişiye Rus pasaportu verilmiştir. Aynı zamanda Rusya bölgeye ekonomik, sosyal ve askeri desteğinin de artarak devam edeceğini belirtmiştir. Bu açıklamalar Ukrayna tarafında hoş karşılanmamış ve bölgenin ilhakının aşamalarından biri olarak görülmüştür (AA, 2021). 1 Temmuz'da taraflar arasında tekrar ateşkesi ilan edilmiş ancak kısa süre sonra iki taraf da birbirini ateşkesi ihlal etmekle suçlamıştır. Nihayetinde 29 Ağustos'ta ateşkes resmi olarak sona ermiştir. 31 Ağustos günü ise dönemin DHC lideri Aleksandr Zakharçenko gitmiş olduğu bir restoranda yaşanan patlama sonucu hayatını kaybetmiştir (The Washington Post, 2018).

1 Ekim 2019 tarihinde dönemin Ukrayna Devlet Başkanı Vladimir Zelenskiy, ayrılıkçılarla barış üzerine konuştuğunu ve "Steinmeier Formülü" ile çözüm ürettiklerini açıklamıştır. Bu formüle göre; Donbas Bölgesi'ne özerklik statüsü verilecekti ve bu şekilde Ukrayna'dan tam olarak ayrılması önlenmiş olacaktı. Ancak açıklamadan 1 gün sonra Ukrayna milliyetçilerinden oluşan gruplar protestolara başlamıştır. Bunun yanında Zelenskiy hükümet nezdinde de kendine destek bulamamış ve formülün uygulanması rafa kaldırılmak zorunda kalmıştır (Ukraine Crisis, 2019). 9 Aralık 2019'da ise Normandiya Dörtlüsü tekrar bir araya gelmiş, ateşkes üzerine görüşmüşler

ve gelecek toplantıları programlamışlardır. Ancak kayda değer bir sonuç alınamamıştır (Reuters, 2019).

27 Temmuz 2020 tarihinde ise Rusya ve Ukrayna toplamda 29. kez ateşkes ilan etmişlerdir. Bu ateşkesin devamında Zelenskiy, 2019 yılındaki Normandiya Dörtlüsü sürecinde ortaya çıkan iyimser havanın ve olumlu gelişmeler beklentisinin gerçeğe dönüşmediği için kendisini hayal kırıklığına uğrattığını belirtmiştir (Vakulina, 2020). 2021 yılında ise en dikkat çekici gelişme geçen yıla göre daha fazla Ukraynalı askerin hayatını kaybetmiş olmasıdır. 2020 yılında 50 Ukraynalı asker hayatını kaybederken 2021 yılında ise 85 Ukraynalı sivil ve 30 asker ölmüştür (BBC News, 2021). Rusya tarafından bakacak olursak 2021'in Mart ile Nisan aylarında Ukrayna sınırındaki askeri ekipmanlarını artırdığını görmekteyiz (The Guardian, 2021). Aynı zamanda bu 2014 Kırım Harekâtından bu yana Rusya'nın Ukrayna'ya dair en büyük askeri hareketliliği olmuştur (JANES, 2021).

Son olarak krize dair veriler hakkında bilgi vermek gerekirse; krizin başladığı Nisan 2014'ten 2021'in son günlerine kadar 14.000'den fazla insan hayatını kaybetmiştir. Bu sayılara askerler, ayrılıkçılar ve siviller dahildir. 1.600.000 kişi de yerinden edilmiştir (Temnycky, 2021). Verilerden de anlaşılacağı üzere yaklaşık 7,5 yılda birçok insan bu krizden etkilenmiştir. Etkilenen insan sayısı gün geçtikçe de artmaktadır. Zira kriz çözümsüz bir şekilde devam etmektedir.

4. RUSYA'NIN DONBAS KRİZİNDE KULLANDIĞI HİBRİT SAVAŞ ARAÇLARI

Kırım ve Donbas Krizleri temelinde Rusya, resmi olarak tek kurşun dahi atmadan bölgelerde kazanımlar elde etmiştir. Uluslararası toplum tarafından kabul edilmese de Kırım Rusya'ya bağlanmış, Donbas Bölgesi Ukrayna'dan koparılmıştır. Rusya ise bu başarılı eylemlerini iyi koordine olmuş ve Rus çıkarları adına çalışan medya, organize ordu ve doğalgaz tehdidi ile desteklemiştir. Bu bağlamda aslında yukarıda daha önce belirtildiği üzere Rusya, hibrit savaşı gayet verimli şekilde uygulamış ve ciddi kazanımlar elde etmiştir (Banasik, 2016, s. 159). Dönemin Rusya Genelkurmay Başkanı Valery Gerasimov tarafından ortaya atılan ve kendi adıyla anılan "Gerasimov Doktrini", Rusya adına savaşın kurallarını değiştirmiş ve hibrit savaşın temellerini atmıştır. Doktrine göre savaşta askeri dışında kalan alanlara daha fazla önem verilmelidir. Bu şekilde savaşın maliyeti ve muhtemel zararları da azaltılmış olacaktır. Gerasimov'a göre günümüzde savaş ve barış arasındaki ayırım iyice yok olmuştur. Ortaya çıkan durumun en temel nedeni ise devletler tarafından savaşların resmi olarak deklare edilmemesidir ve bu da savaşın temel kurallarını değiştirmiştir. Doktrine göre askeri güçler, askeri olmayan alanlarla eşgüdümlü olarak kullanılmalıdır (Özer, 2018, s. 48). Rusya da bu doktrin yayınlandıktan sonra savaş stratejilerini doktrine uygun şekilde değiştirmiş ve geliştirmiştir. Yukarıda bahsedildiği gibi Rusya, Kırım ve Donbas'ta hibrit savaş ya da diğer bir ifadeyle "Gerasimov Doktrini" dahilinde hareket etmiş, görece az maliyet ve çabayla istediğini almıştır.

Donbas Bölgesi'nde Ukrayna geneline kıyasla yoğun olan Rus nüfusu, Rusya'nın her daim ilgisini çekmiştir. Donbas Krizi'nin arka planında, her ne kadar Rusya her seferinde reddetse de Rusya'nın fazlasıyla etkisi olmuş ve krizin kendi istediği şekilde cereyan etmesi adına çalışmalara da tüm hızıyla devam etmektedir. Çalışmanın sonraki kısımlarında Rusya'nın bu etkileri ekonomik, siyasal-askeri ve sosyal alanlar göz önünde bulundurularak anlatılacaktır.

4.1. Ekonomik Araçlar

Donbas Krizi başladığından beri Rusya'nın sürece birçok farklı alanda olduğu gibi ekonomik alanda da etkide bulunduğu aşikardır. Her yıl ortalama 1 Milyar USD tutarında Donbas Bölgesi'ne ekonomik yardımda bulunan Rusya, her ne kadar temelde bölgedeki Rus kökenli

kişilere destek oluyor gibi gözükse de asıl amacı bölgeyi ekonomik anlamda kendisine bağımlı kılmaktır. Yapılan bu yardımların yaklaşık olarak %90'ı Donetsk ve Luhansk şehirlerine yapılmaktadır. Buna karşılık olarak bölgede savaş koşullarından ötürü üretim azaldığı için sanayi işçilerinin ücretlerinde neredeyse yarı yarıya kesintiye gidildiği için işçiler, yüzlerini Rusya'ya dönmüşlerdir. Bu iki durum da birbiri ile alakalı olduğundan Rusya ve Donbas Bölgesi arasındaki ekonomik ilişki daha da yakınlaşmıştır (Fischer, 2019, s. 17). Ayrıca Rusya her ne kadar sadece Rusya yanlısı ayrılıkçılara maddi destek sağlıyor gibi gözükse de savaş ortamından ötürü yaşam kalitesi düşen Donbas halkına da destek sağlamıştır. Sağlık, ulaşım ve iletişim alanları başta olmak üzere yapılan tüm bu yardımlar savaş koşullarının ağırlığı sebebiyle yeterli olmamıştır (Uyaniker, 2018, s. 153).

Yukarıda belirtildiği üzere Rusya krizin başından beri bölgeye destek sağlamıştır. Bu süreçte Rusya da kendisine uluslararası kuruluşlar ve bazı ülkeler tarafından uygulanan ambargo nedeniyle sıkıntılar yaşamış ancak bölgeye desteğini asla kesmemiştir. Ek olarak Ukrayna da DHC ve LHC'ye 2017 yılından bu yana ambargo uygulamakta ve bu durum bölgeyi ekonomik anlamda daha da zorlamaktadır. Sonuç olarak da bölgenin ekonomik partner ve dayanak olarak elinde sadece Rusya bulunmaktadır. Rusya da bu durumu iyi değerlendirmektedir. Legal ve illegal yollarla bölgeye yardım yapmakta, yardım arttıkça bölgenin Rusya'ya bağımlılığı da aynı oranda artmaktadır (Fischer, 2019, s. 25).

Post-Sovyet coğrafya üzerine birçok çalışma yürütmüş olan akademisyen Andrew Wilson, bölgede yaptığı araştırmalar ve yine aynı bölgede ayrılıkçılar ile yürütmüş olduğu görüşmeler ışığında krizle alakalı birtakım önemli ve dikkat çekici bilgilere ulaşmıştır. Bu bilgilerden ilki, Donbas Bölgesi'nde Rusya'nın yıllardır kendileri adına hareket edecek yerel radikal yapılanmalar oluşturmak adına çalıştığı ve kriz sürecinde faydasını gördüğü yönündedir. Sosyal medya üzerinden Rusya yanlısı ve doğal olarak Ukrayna karşıtı propaganda yapan kişilere Rusya tarafından günlük 300 ile 500 USD arasında değişen ücretler ödenmiş ve bir anlamda kendisi adına sosyal medyada çalışan ordu oluşturmuştur. Bunun yanında diğer bir bilgi de bölgede eylemlere karışan kişilere eylemin mahiyetine göre Rusya tarafından örtülü olarak ödemeler yapıldığı, bu sayede bölgede yoksullukla boğuşan halkın aklının çelindiği, Rusya'nın yanına daha fazla yanaştırılmaya çalışıldığı ve başarılı da olunduğu üzerinedir. (Wilson, 2014, s. 130).

Kısacası, bölge Rusya'ya bağımlı bir ekonomik hayat sürmektedir. Rusya da elbette soruna daha fazla angaje olmak ve var olan nüfuzunu daha da arttırmak adına birçok alanda olduğu gibi ekonomik alanda da bölgeye destek olmaktadır. Dışarıdan bakıldığında her ne kadar ilk olarak akla Rusya'nın bölgeyi yoksulluktan kurtarmak ve Rus kökenli insanlara yani soydaşlarına destek olmak gelse de hibrit savaş tekniği olarak ekonomik enstrümanları kullanarak Rusya krizden istediğini almaya çalışmaktadır.

4.2. Siyasi ve Askeri Araçlar

Donbas Bölgesi'nde Rusya'nın rolünün belki de en yoğun olduğu alanlar siyasi ve askeri alanlardır. Birçok araştırmacıya göre Kırım'ın ilhakı ve ardından Donbas Bölgesi'nde yaşananlar Rusya'nın Ukrayna'yı tamamen kendi yörüngesine çekmek için yaptığı son aksiyonlardır (Huseynov, 2017, s. 591). Bu bağlamda 1 Mart 2014'ten itibaren Rusya Parlamentosu, Rus ordusunun Ukrayna'da askeri güç kullanmasına onay vermiştir. Ancak resmi olarak ordu Ukrayna'ya girmese de gönüllü Rus milliyetçilerinden oluşan topluluklar bölgede aktif rol oynamışlardır. Bu da Rusya'nın bölgede askeri anlamda rolünün başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Wilson, 2014, ss. 129-130).

2014 yılının Mayıs ayının ortası itibarıyla Rus ordusunun ait özel kuvvetlerin Donbas sınırları içine sızdığı tespit edilmiştir. Ayrıca günler ilerledikçe bölgede Ruslar ve Rusları destekleyen Ukraynalı oligarkların desteğiyle militarist gruplar kurulmaya başlanmıştır. Bu grupların bazılarının isimleri Donetsk Halk Ordusu, Rus Ortodoks Ordusu ve Güneydoğu Birleşik Rus Ordusu şeklindedir. DHC ile LHC'nin birleşmesiyle kurulan Novorossiya oluşumuna Rusya da örtülü olarak fazlasıyla destek vermiştir (Wilson, 2014, ss. 134-140). İlerleyen aylarda Rus ordusunun askeri varlığı daha da göze çarpmaya başlamıştır. Ancak Rusya hiçbir zaman bu durumu kabul etmemiştir. Ağustos ayında Ukrayna sınırları içerisinde Ukrayna ordusu tarafından Rus paraşütçüler yakalandığında dahi Rusya reddetmeye devam etmiştir (Cin ve Tekin, 2021, ss. 233-234).

Donbas Krizi ile alakalı olarak araştırma yapan uzmanlara göre Rusya'nın krize askeri ve siyasi olarak katılımı iki boyutludur. İlk boyutta savaş alanını şekillendirmek adına Rusya tarafından ayrılıkçılara askeri teçhizat ve personel desteği sağlanmıştır. İkinci boyutta ise amaç ayrılıkçılara meşru bir zemin kazandırmak olmuştur. Bu sebeple Minsk Görüşmeleri sürecinde ayrılıkçılara sahada olduğu gibi masada da destek verilmiştir. İki boyuttan yola çıkarak uzmanlar Rusya'nın hibrit savaş taktiği olarak konvansiyonel güçlerini açıktan değil örtülü olarak kullandığını belirtmişler ve 2014 yılının Temmuz ayından bu yana Donbas Bölgesi'nde "vekalet savaşları" yaşandığını söylemişlerdir (Cin ve Tekin, 2021, ss. 233-234).

Askeri bağlamda rakamlardan bahsetmek gerekirse; Rusya'nın desteğiyle Ukrayna karşısında mücadele eden ayrılıkçıların yaklaşık olarak sayısı 40.000 civarındadır. Buna ek olarak 6.000 Rus ordusu askeri, 600 tank, 300 askeri araç ve 300 roket sistemi bölgeye konuşlanmış durumdadır. Elbette bu rakamlar Rusya tarafından teyit edilmemiş hatta yalanlanmıştır (Uyaniker, 2018, s. 157). Rusya'nın teyit etmeme durumundan bahsetmişken her ne kadar resmi ağzılardan yalanlanmış olsa da Rusya muhaliflere örtülü olarak her türlü desteği vermiştir. Hatta bu destekten ötürü Rusya sık sık ABD ve uluslararası kuruluşlar tarafından uyarılmış, ambargoya maruz kalmıştır. Ancak Rusya yine de bildiğini yapmaktan geri durmamıştır. Rusya'nın bölgede askeri olarak var olduğunu kanıtlayan birçok argüman da bulunmaktadır. Bu argümanlardan en önemlisi ölen ayrılıkçıların bazılarının üzerinden Rus kimliği çıkmasıdır. Ek olarak Rus ordusuna mensup askerlerin ayrılıkçı askerleri eğittiği de bilinmektedir (Koçak, 2015, ss. 10-12).

Rusya'nın hem DHC hem de LHC ile siyasi olarak da bağlantıları vardır. Ancak bu bağlantıları resmi değil gayri resmi yollardan araçlar vasıtasıyla yapmaya özen göstermektedir. Bu bağlamda temel figür dönemin Rusya lideri Vladimir Putin'in en önemli danışmanlarından biri olan Vladislav Surkov olmuştur. Rusya ve bu iki cumhuriyet arasındaki tüm alanlarda bağlantıyı kuran Surkov, barış görüşmeleri sürecinde de aktif rol almıştır. Ayrıca barışın Rusya'nın istediği şekilde sağlanması, Donetsk ve Luhansk'taki yönetimlerin Rusya'nın çıkarına çalışmaya devam etmesi gibi önemli görevler de yine Surkov'a aitti (Fischer, 2019, s. 24).

Sonuç olarak Rusya hem askeri hem de siyasi anlamda Donbas Bölgesi'nde önemli bir role sahiptir. Dönemin Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un da bir konuşmasında Ukrayna ve dünyanın diğer yerlerindeki Rusların çıkarlarını korumak için ne gerekirse yapılacağını belirtmesi de rolün boyutunu gözler önüne sermektedir (Faundes, 2016, s. 152). Öte yandan araştırmacılara göre Rusya'nın bölge ile bu denli ilgilenmesi, SSCB'nin dağılmasıyla Batı nezdinde azalan prestijini yeniden artırmak amacını taşımaktaydı. Putin'in karakteri ve güç algısı da bu durumu desteklemektedir. Göreve gelir gelmez SSCB'nin yıkılmasını 20. yüzyılda yaşanan en büyük felaket olarak adlandırması ve Rusya'nın BDT ülkeleri ile olan "yakın ilişkileri" tam olarak Putin'in karakteri ve güç algısı ile alakalıdır (Koçak, 2015, ss. 10-12).

4.3. Sosyal Araçlar

Son olarak Rusya'nın kriz süresince sosyal alanda kullandığı araçlardan bahsedilirken öncelikle insani yardım boyutu ele alınacaktır. Rusya özellikle BM nezdinde Donbas Bölgesi'ndeki insani durumu anlatıp bölgeye yardım gönderilmesi gerektiğini belirtmiştir. Rusya ile ABD tam da bu noktada fikir uyuşmazlığı yaşamışlardır. ABD yardımların toplu ve ortak olarak gönderilmesini savunurken, Rusya ise dünyanın geri kalanını beklemeden münferit olarak yardım göndereceğini belirtmiştir. ABD ise bunun Ukrayna'ya müdahale olacağını iddia edip karşı çıkmıştır. Ancak tüm baskılara rağmen 2014'ün ağustos ayında Rusya'nın ilk insani yardım kafilesi bölgeye ulaşmıştır. Devamında ise Rusya, Ukrayna'nın bölgeyi tecrit ettiğini ve yardımların artarak devam edeceğini belirtip uluslararası kamuoyu nezdinde kendisini barışçıl bir devlet olarak göstermeye çalışmıştır. Yine BM toplantılarında Rusya, yaklaşık 1.000.000 kişinin Donbas'tan kaçıp Rusya'ya geldiğini ve bu insanların siyasi görüşlerine bakılmaksızın Rusya'da ev ve iş imkânı sağlanarak barındırıldığını deklare etmiştir (Anlar, 2019, ss. 248-249).

Konu ile alakalı bir diğer nokta da vatandaşlık hususudur. 2000 yılından bu yana Rusya, Abhazya, Güney Osetya ve Transdinyester'deki insanlara kolaylıkla Rus vatandaşlığı vermektedir. Bu politikaya ise Rusçada "*pasportizatsiya*" denilmektedir. Politikanın amacı, bahsi geçen bölgelerdeki insanları daha fazla yanlarına çekmektir. Politikanın uygulanmasıyla birlikte bölgelerde artacak olan Rus nüfusunu öne sürerek Rusya'nın gerektiği takdirde müdahale etmesine zemin hazırlamaktır (Fischer, 2019, s. 24). Bu durumun benzeri Rusya tarafından Donbas Bölgesi'nde kullanılmıştır. DHC ve LHC pasaportlarının Rusya'da da geçerli olacağı açıklanmış ve yüz binlerce insan Rus pasaportu almak için Rusya'ya akın etmiştir. Bu şekilde bir anda Donbas Bölgesi'nden Moskova'ya doğru otobüslerle insan trafiği ortaya çıkmıştır. Ukrayna ise bu duruma karşılık olarak Kırım ve Donbas Bölgesi'ndeki insanların AB vize serbestisinden yararlanamayacağını açıklamıştır. Rusya yanlılarının yanında milliyetçi ve sadık Ukraynalılar da karardan olumsuz etkilenmiştir. Dönemin Ukrayna Cumhurbaşkanı Petro Porosenko, "*Onların (Kırım ve Donbas sakinleri) Avrupa'ya vizesiz girebileceklerine inanıyorum. Şimdilik bu kolaylıktan, belirli prosedürlerden sonra sadece iç sığınmacılar yararlanabilecek. Ukrayna, işgal altındaki toprakları üzerindeki egemenliğini yenilediğinde bu kolaylıktan diğer insanlar da faydalanabilecek.*" açıklamasını yaparak aslında gelecek adına olumlu bir perspektif çizmiştir (Uyanıker, 2018, ss. 156-157).

Sonuç olarak Rusya sosyal alanda da Donbas Bölgesi'nde rol oynamıştır. İnsani yardımın yanı sıra pasaport verme kolaylığı bağlamında da bölge halkına oldukça destek sağlamıştır. Bu durumdan hem yerel halk hem de Rusya kârlı çıkmıştır. Özellikle Rusya açısından bölgede daha rahat tutunabilmek adına sosyal alandaki rolünün önemli ölçüde payı olmuştur. Donbas halkı da Rusya'nın desteğini arkasında hissettiği için Ukrayna'ya karşı mücadeleye devam etmektedir.

5. SONUÇ

SSCB'nin dağılmasının ardından, birlikten ayrılan diğer devletler gibi Ukrayna da Batı dünyası için bilinmeyen ancak merak edilen bir bölge haline gelmiştir. Bu bağlamda Ukrayna üzerine 1990'lı yılların başında araştırmalar yapılmıştır (Averre ve Wolczuk, 2016, s. 551). Bu araştırmacılar en ünlüsü belki de Zbigniew Brzezinski'dir. Brzezinski'ye göre Ukrayna, jeopolitik konumundan ötürü Avrasya satranç tahtasında önemli bir role sahiptir. Ukrayna'ya sahip olmadan Rusya'nın Avrasya İmparatorluğu kurması imkansızdır (Alım, 2019, s. 84). Brzezinski'nin yaklaşımına paralel olarak Rusya için Ukrayna her daim önemli bir ülke olmuştur. Ukrayna'nın Batı'nın müttefiki olmasını istemeyen Rusya, bu bağlamda sürekli olarak Ukrayna'yı

yanına çekmek için girişimlerde bulunmuştur. Ancak ne zaman ki girişimler sonuç vermemeye başlamış, Rusya farklı politikalara yönelmek durumunda kalmıştır.

2014 yılında Ukrayna'nın Batı'ya hiç olmadığı kadar yaklaşmasıyla birlikte bir anda Ukrayna kaynaklı bir kazana dönüşmüştür. Kırım ile başlayan iç karışıklıklar devamında Donbas Bölgesi'ne de sıçramıştır. Kırım'da istediğini kısa sürede elde edip bölgeyi ilhak eden Rusya, Donbas Bölgesi'ni de Ukrayna'dan ayırmaya yönelik olarak ayrılıkçılarla beraber çalışmaya devam etmektedir. Rusya bu durumu resmi olarak kabul etmese de bölgede Rusya'nın etkisi büyük oranda hissedilmektedir. Çalışmanın genelinde de işlendiği üzere Rusya, Donbas Krizi'nin başlangıcından beri bölgededir ve gayri resmi olarak ayrılıkçılara destek vermektedir. Çalışmada da açıkça gösterildiği üzere Rusya, Kırım ve Donbas'ta hibrit savaş yöntemini kullanmıştır. Bunun için de askeri, siyasi, ekonomik ve sosyal birtakım araçlara başvurmuştur.

Çalışmanın temel argümanlarından biri doğrulanmış ve Rusya'nın Donbas'ta hibrit savaş yöntemini kullandığı kanıtlanmıştır. Bunun için Rusya'nın Donbas Krizi'ne dair yaklaşım ve politikaları ortaya konmuştur. Rusya, Ukrayna'dan önce Kırım'ı koparmış, Donbas'ı ise ayrılmanın eşğine getirmiştir. Rusya, Karadeniz'de oldukça önemli bir stratejik nokta olan Kırım'ı alarak askeri ve ekonomik anlamda önemli bir kazanım elde etmiştir. Benzer politikaları Donbas'ta da izleyerek özellikle ekonomik ve sosyal anlamda Rusya için önem arz eden bu bölgeyi de kendine katmayı hedeflemektedir. Bu hedefi hibrit savaş yöntemleri ile elde edememesi durumunda Rusya'nın Donbas'ta daha büyük bir müdahale yapması ve hatta konvansiyonel bir harekâtın başlaması oldukça olası görünmektedir. Böylece aslında çalışmanın "Rusya Donbas Krizi'nde hibrit savaş yöntemini kullanarak ne gibi kazanımlar elde etmiştir?" sorusunun da cevabı ortaya konmuştur. Rusya hedeflerinin tamamına hibrit savaş yöntemleri ile ulaşamasa bile başlatacağı bir konvansiyonel müdahalede karşısında yorgun bir Donbas bulacaktır. Bu da bölgenin yıllardır hibrit savaşla yıpratılması sayesinde olmuştur.

Yaklaşık 7 yıldır devam eden Donbas Sorunu tırmanarak günümüze kadar ulaşmıştır. 2014'ün ilk aylarında ayrılıkçılar sahada kazanımlar elde etse de kısa süre sonra durum stabil hale gelmiştir. Karşılıklı saldırılardan sonuç alınamamış, Ukrayna ordusu da ayrılıkçılar da ilerleme kaydedememiştir. Barış görüşmeleri yapılmış, onlarca kere ateşkese karar verilmiş, her seferinde ateşkes bozulmuştur. Bu süre zarfında çatışmalar da barış görüşmeleri de devam etmiş, günümüze kadar gelinmiştir. Ayrılıkçılar önce bağımsızlıklarını ilan etmişler sonra da Rusya'ya bağlanma isteklerini belirtmişlerdir. Ancak şu an için bu durum Rusya tarafından kabul görmemiştir. Bunun sebebi ise Kırım'da gerçekleştirdiği müdahalenin uluslararası kamuoyunda "ilhak" olarak görülmesi ve meşru kabul edilmemesidir. Benzer bir durumu yaşamak istemediği için şimdilik bu birleşme isteğini kabul etmiyor görünmektedir. Fakat Rusya, sınırında bu karmaşanın devam etmesine uzun bir süre de sessiz kalmayacaktır.

Donbas'ta savaşın yarattığı yıkım da ağır olmuştur. Sanayisiyle bilinen bölgede üretim düşmüş ve buna bağlı olarak işsizlik artmıştır. Yoksulluğun sıradan bir realite olduğu bölgede insani ihtiyaçlar dahi karşılanamaz duruma gelmiştir. Bu durum da bölge halkını daha agresif hale getirmiş, belki de çatışmaların uzamasına dair bir neden olmuştur. Bölgede sorun çözülene kadar bahsi geçen durumların değişmesi pek de olası gözükmemektedir. Uluslararası kamuoyu her ne kadar çabalasa da sorunun çözümü için Ukrayna ve Rusya'nın daha fazla inisiyatif alması gerektiği görülmektedir. Bu iki devletin çıkarları ve hedefleri düşünüldüğünde asgari bir müşterekte kısa vadede buluşmaları zor gözükmemektedir. Ya Rusya bölgeye geniş çaplı askeri harekât düzenleyip bölgeyi Kırım'da olduğu gibi ilhak edecek, bu sayede Donbas Rusya'ya bağlanacak ve yine Kırım'da olduğu gibi zaman geçtikçe uluslararası kamuoyu durumu

kabullenecek ya da Rusya ayrılıkçılara verdiği tüm desteği kesip bölgeden ayrılacak ve Donbas'ı Ukrayna'ya bırakacaktır. Bu iki yaklaşım dışında bir çözüm de pek olası gözükmemektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: "Yoktur"

Finansal Destek: "Yoktur"

Etik Onay: "Yoktur".

Yazar Katkısı: Şennur Özdemir (%70), Ayça Eminoğlu (%30)

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: "None"

Funding: "None."

Ethical Approval: None

Author Contributions: Şennur Özdemir 70 (%), Ayça Eminoğlu (30%)

KAYNAKÇA

- Alım, E. (2019). A Comparative analysis of the Ukraine crisis through the prisms of offensive realism and liberal internationalism. *Yönetim, Ekonomi, Edebiyat, İslami ve Politik Bilimler Dergisi*, 4(1), 75-99. doi: 10.24013/jomelips.559158
- Anlar, A. (2019). Bölgesel krizlerde Birleşmiş Milletler ve Ukrayna krizi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 19(1), 241-272. doi: 10.25294/auibfd.559412
- Arsava, A. F. (1993). *Azınlık kavramı ve azınlık haklarının uluslararası belgeler ve özellikle medeni ve siyasi haklar sözleşmesinin 27. maddesi ışığında incelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basımevi.
- Averre, D. ve Wolczuk, K. (2016). Introduction: the Ukraine crisis and post-post-Cold War Europe. *Europe-Asia Studies*, 68(4), 551-555. doi:10.1080/09668136.2016.1176690
- Bağbaşıoğlu, A. (2016). The implications of the Ukraine crisis for NATO's solidarity: NATO between cooperative security and collective defense. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 651-664. doi: 10.17218/hititsosbil.280809
- Baharçipek, A. (2000). Bir dış politika aracı olarak savaş. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 271-279. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atauniiibd/issue/2681/35175>
- Banasık, M.(2016). Russia's hybrid war in theory and practice. *Journal on Baltic Security*, 2(1), 157-182. doi: 10.1515/jobs-2016-0035
- Bıçakçı, S. (2019). *Hibrit savaş. Uluslararası İlişkiler Konseyi Güvenlik Yazıları*. Erişim adresi: https://trguvenlikportali.com/wpcontent/uploads/2019/11/HibritSavas_SalihBicakci_v.1.pdf
- Bilgin, K. R. ve Türedi, G. Ü. (2021). *Carl von Clausewitz*. Erhan Büyükkakıncı (Ed) Savaş kuramları (s.104-163) içinde. Ankara: Adres Yayınları.
- Bingöl, O. (2014). Ukrayna krizinin ulusal, bölgesel-küresel bağlamı ve gelecek öngörülleri. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 41, 15-38. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/karadearas/issue/10055/123939>
- Büyükkakıncı, E. (2004). Bağımsızlık sürecinde Ukrayna-Rusya ilişkileri. Büyükkakıncı E. (Der.) *Değişen dünyada Rusya ve Ukrayna*. İstanbul: Phoenix Yayınları, 401-436
-

-
- Cin, G. ve Tekin, H. H.(2021). Rusya'nın hibrit savaş kapasitesinin Kırım ve Donbas vakaları üzerinden analizi. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 17(37), 203-246. doi: 10.17752/guvenlikstrjtj.905960
- EU and UK pledge backing to Ukraine after Russian military buildup. (2021, Nisan,6). The Guardian. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/05/eu-sounds-alarm-at-russian-troops-ukraine-border-moves>
- Faundes, C. (2016). An analysis of the crisis in Ukraine and its three conflicts, *Revista de Relaciones Internacionales, Estrategia y Seguridad*. 11(2), 137-159. doi: 10.18359/ries.1874
- Fischer, S. (2019). The Donbas conflict: opposing interest and narratives, difficult peace process. *SWP Research Paper*, Berlin: German Institute for International and Security Affairs.
- Gök, A. (2019). Hibrit savaşlar: Rusya'nın Afganistan (1979) ve Ukrayna (2014) askeri müdahaleleri ile İsrail-Lübnan savaşları (1982,2006) örnek olayları ışığında tarihsel-mukayeseli bir inceleme. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gürsoy, Z. (2021). Sun Tzu. Büyükakıncı E. (Ed) *Savaş kuramları*. Ankara: Adres Yayınları, 8-33
- Hoffman, F. (2009). Hybrid warfare and challenges. *Joint Forces Quarterly*, 52(1), 34-48. Erişim adresi: https://www.academia.edu/22884324/Hybrid_Warfare_and_Challenges
- Irish, J. Chornokondratenko, M. Russia and Ukraine leaders, in first talks, agree to exchange prisoners. (2019, Kasım, 10). *Reuters*. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-summit-communiqué/russia-and-ukraine-leaders-in-first-talks-agree-to-exchange-prisoners-idUSKBN1YD2GA>
- Işıkçı, E. ve Kiraz, E. (2020). Hibrit savaşlar kavramının yeni savaşlar perspektifinde incelenmesi. *SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 30(2), 253-266. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/savsad/issue/59202/851135>
- Karabulut, B. (2017). Uluslararası ilişkilerde savaş olgusunun yaşadığı dönüşüm: hibrit savaş ve Rusya, *Karadeniz Araştırma Merkezi Dergisi*, 55(14), 115-130. doi: 10.12787/KARAM1243
- Keskin Ata, F. (2014). Uluslararası hukukta savaş ve barış. *Mülkiye Dergisi*, 38(3), 82-99. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mulkiye/issue/275/1211>
- Kırım'ın yasa dışı ilhaki 7 yıl önce 26 Şubat olayları ile başladı. (2021, Şubat, 26). AA, Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kirim-in-yasa-disi-ilhaki-7-yil-once-26-subat-olaylari-ile-basladi/2157735>
- Killian, M. L. (1996). What or who is minority?, *Michigan Sociological Review*, 10, 18-31. Erişim adresi: https://www.jstor.org/stable/pdf/40969001.pdf?refreqid=excelsior%3A79d531f89cceb4bbb40152192a7af9&ab_segments=&origin=
- Kinstler, L. (2014). Why is Ukraine's army so appallingly bad?, *The New Republic*, Erişim adresi: <https://newrepublic.com/article/117710/ukraines-army-small-sovietized-underfunded-and-poorly-trained>
- Koçak, M. (2015). *Bölgesel çatışmadan küresel krize Doğu Ukrayna*. Ankara: SETA Yayınları.
-

-
- Kurt, S. (2020). Güvenlikleştirme kuramı açısından Rusya Federasyonu-Ukrayna krizini anlamak. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 75(1), 1-30. doi: 10.33630/ausbf.669998
- Mansoor, P. R. (2012). Introduction: hybrid warfare in history. Williamson Murray and Peter R. Mansoor (Ed.) *Hybrid warfare*, USA: Cambridge University Press. 1-17
- Miller, C. (2022, Şubat, 1). Fighting flares in Avdiyivka: epicenter of major escalation in Russia's war. *Kyiv Post*, Erişim adresi: <https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/avdiyivka-becomes-center-major-escalation-russias-war-least-10-killed.html>
- Okutan, Ç. (2004). Teori ve uluslararası metinlerde azınlık kavramı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 59(2), 59-75. doi: 10.1501/SBFder_0000001508
- Oran, B. (2005). *Türkiye'de azınlıklar: kavramlar, teori, Lozan, iç mevzuat, içtihat, uygulama*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özdal, H. (2015). İç bölgesel-küresel dinamikler bağlamında Ukrayna krizi. *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, 11(42), 69-102. Erişim adresi: https://www.academia.edu/27331338/%C4%B0%C3%A7_B%C3%B6lgesel_K%C3%BCresel_Dinamikler_Ba%C4%9Flam%C4%B1nda_Ukrayna_Krizi
- Özer, Y. (2018). Savaşın değişen karakteri: teori ve uygulamada hibrit savaş. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 7(1), 29-56. doi: 10.28956/gbd.422724
- Pro-Russian rebel leader killed in Eastern Ukraine blast. (2018, Ağustos, 31). *The Washington Post*. Erişim adresi: https://www.washingtonpost.com/world/europe/pro-russian-rebel-leader-killed-in-eastern-ukraine-blast/2018/08/31/12a18336-ad37-11e8-b1da-ff7faa680710_story.html
- Russian ground troop units and Iskander ballistic missiles identified at Ukrainian border by Janes. (2021, Nisan, 8). *JANES*. Erişim adresi: <https://www.janes.com/defence-news/news-detail/russian-ground-troop-units-and-iskander-ballistic-missiles-identified-at-ukrainian-border-by-janes>
- Rusya'nın Donbas bölgesindeki nüfuzu artıyor. (2021, Kasım, 17). *AA*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusyanin-ukraynanin-donbas-bolgesindeki-nufuzu-artiyor/2423016>
- Sayın, Y. ve Oktay, S. (2015). Bir savaş yöntemi olarak "hibrit savaş" ve dönüşen ordular: dünya, Ortadoğu ve Türkiye. T. Sakman içinde, *Devlet Doğasının Değişimi: Güvenliğin Sınırları*, 289-298, TASAM Yayınları, İstanbul.
- Temnycky, M. What will end Russia's forever war in Ukraine? (2021, Kasım, 4). *CEPA*. Erişim adresi: <https://cepa.org/what-will-end-russias-forever-war-in-ukraine/>
- The significance of Donbas. (2014, Nisan, 15). *DW*. Erişim adresi: <https://www.dw.com/en/the-significance-of-the-donbas/a-17567049>
- The "Steinmeier Formula": what are Ukraine's risks? (2019, Ekim, 4). *Ukraine Crisis Media Center*. Erişim adresi: <https://uacrisis.org/en/73524-steinmeier-formula>
- Tunç, H. (2004). Uluslararası sözleşmelerde azınlık hakları sorunu ve Türkiye. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8(2), 1-58. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/48132/608807>
-

-
- Ukraine conflict: Moscow could 'defend' Russia-backed rebels. (2021, Nisan 4). *BBC News*.
<https://www.bbc.com/news/world-europe-56678665>
- Ukraine fighting pauses, briefly, for big prisoner exchange. (2017, 27 Aralık). *NY Times*.
<https://www.nytimes.com/2017/12/27/world/europe/ukraine-prisoner-exchange.html>
- Ukraine population (2021). *World Population Review*. Erişim adresi:
<https://worldpopulationreview.com/countries/ukraine-population>
- Uyanıker, H. B. (2018). Kırım sorunundan Donbas savaşına Ukrayna-Rusya uyuşmazlığı. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 59, 137-158. Erişim adresi:
http://www.karamdergisi.com/Makaleler/1891580306_06.%20Halit%20Burak%20Uyan%c4%b1ker.pdf
- Vakulina, S. (2020, Ağustos, 8). Volodymyr Zelenskyy: 'High chance' of ending war in Ukraine This Year. *Euronews*, Erişim adresi: <https://www.euronews.com/2020/08/25/volodymyr-zelenskyy-high-chance-of-ending-war-in-ukraine-this-year>
- Van der Dennen, J. M. (1981). On war: concepts, definitions, research data- a short literature review and bibliography, *UNESCO Yearbook on Peace and Conflict Studies*. Erişim adresi:
<https://core.ac.uk/download/pdf/12857871.pdf>
- Varlık, A. B. (2013). Savaşı tanımlamak: terminolojik bir yaklaşım. *Avrasya Terim Dergisi*, 2, 114-129. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejatd/issue/5150/70122>
- Wilson, A. (2014). *Ukraine crisis: what it means for the West*. Yale University Press.

SUMMARY

According to historical records, the first Russian state was established within the borders of Kyiv the capital city of today's Ukraine. Besides until its separation in 1991, Ukraine was an autonomous district within the borders of the USSR. Because of these historical and organic ties, Ukraine is very important for Russia. In recent years, Ukraine's rapprochement with Europe has disturbed Russia for this reason. Russia does not approve of such a rapprochement as it does not want to see Europe and therefore the West in the lands it sees as its "backyard". With the effect of this, protests erupted in the country after the pro-Russian President of Ukraine Yanukovich renounced signing the Association Agreement with the EU at the end of 2013. The anti-Russian actions of the transitional government which came to power after Yanukovich's resignation were the final straw for Russia.

First, with the support of Russia protests erupted in Crimea, and in a short period of about a month, it became definite that Crimea was annexed to Russia. After this case, separatist protests started in Donbas which is in the east of Ukraine and borders Russia. Solely the process in this region did not progress as in the Crimea and the conflicts have been going on for about 8 years. But it is known that Russia is behind the scenes of the conflicts between the Ukrainian army and pro-Russian separatists. However, Russia unremittently denies this. The basic reason for Russia's denial is that it does not want to confront with West. Thus, Russia argues that the case is not a "Ukraine-Russia" war but that the case is Ukraine's own domestic affairs.

The reason behind the Donbas Region being the scene of protest is that the region has rich mineral deposits and a very busy industrial sector. Although it composes only one-tenth of the population of Ukraine, one-fifth of the annual income is generated from this region. Also, fourth of Ukraine's total exports are made from the Donbas Region. For Russia, it is of great importance to obtain this region, which has both economic wealth and an intense population of Russian origin. As a foreign policy instrument, Russia has always attached importance to the post-Soviet countries and the population of Russian origin. As it is seen, Donbas is a very important region for both Ukraine and Russia. For this reason, conflicts in the region have been continuing for years because both sides do not compromise their policy regarding the region.

In this study, the concept of hybrid war is examined from the perspective of ethnic minorities. Besides the hybrid war conducted by Russia over ethnic minorities in the Donbas Region was conveyed. Thus, with this study, the tactics used by Russia in this region and the acquisitions it has attained are revealed. As a result of the study, although Russia denied it, it was seen that Russia was in the Donbas Region, was engaged in the crisis, and used the people of Russian origin in the region to resolve the crisis in line with its own goals. Russia has reinforced its presence and influence in the region by helping the people in economic, political-military, and social fields. As mentioned above, although the conflicts are between Ukraine and separatists in practice, it is Russia that can solve the crisis. Because when the separatists are deprived of Russian support, it does not seem possible for them to continue this war any longer. On the other hand, considering the military capacity of Russia, it has the power to go beyond the support it gives to the separatists and to achieve its goals by entering the region with its regular army. Nevertheless, the Donbas Crisis does not seem to be resolved in the short term.